בין הכהנים ללויים

א.

כתב הרמב"ם בספר המצוות[1]:

> שהזהיר הלויים מהתעסק בדבר מן העבודות המיוחדות לכהנים, והכהנים גם כן מהתעסק בדבר מהעבודות המיוחדות ללויים וזה כי שתי אלו המשפחות, לכל משפחה מהם עבודה מיוחדת לה במקדש.

בפשטות נראה שאופי המצווה הוא שלא לעבוד בעבודה שאינה מיועדת לעובד בה, ועל כן דומה הציווי של הכהנים ושל הלויים. לאור כך נראה שזו הסיבה שנימנו שני האיסורים למצווה אחת.

אמנם חילק הרמב"ם בחומרת האיסור וכתב שם:

> הנה נתבאר כי לוי שעבד במקדש זולת עבודתו חייב מיתה בידי שמים, וכן הכהנים לא יתעסקו בעבודת הלויים אבל אם עבדו אינם במיתה אלא במלקות.

הנה כי רמת חומרת האיסור שונה, ואם כן משמע לכאורה שאין האיסורים נובעים מאותו המקור. מדוע אם כן נמנו שני האיסורים במצווה אחת במניין הרמב"ם ולא כשתי מצוות נפרדות?

הרדב"ז[2] ביאר כי כיון ששני האיסורים נלמדים מפסוק אחד[3] "ולא ימותו גם הם גם אתם", מנאם הרמב"ם כמצווה אחת למרות השינוי בהלכותיהם.

בענ"ד הדבר עדיין צריך ביאור. הלא באם הלכותיהם שונות, אם כן לכאורה למדה התורה באותו הפסוק מצוות שונות ביחס לכהנים וללויים. מדוע אם כן יש למנותם כמצווה אחת?

אף בעצם החילוק שבין הענישה ללוי העובד את מלאכת הכהן לבין כהן העובד מלאכת לוי ישנו קושי:

בגמרא במסכת ערכין מובא[4]:

---

[1] ל"ת ע"ב.

[2] הל' כלי המקדש פ"ג הי"א.

[3] במדבר י"ח, ג'.

[4] יא ע"ב.

'ולא ימותו גם הם גם אתם' אתם בשלהם והם בשלכם במיתה. הם בשלהם אינם במיתה אלא באזהרה. אמר אביי נקיטינן משורר ששיער בשל חברו במיתה.

הרי שנראה שכשם שהלויים מחויבים מיתה בעבודת כהנים "הם בשלכם במיתה" כך גם כהן בעבודת לוי "אתם בשלהם". רק ביחס ללוי העובד מלאכת לוי אחר ישנה מחלוקת האם זו רק אזהרה או גם כן חיוב מיתה.

כן קשה על הרמב"ם מספרי מפורש[5] אותו ציטט הוא בהגדרת המצווה וסייג שכזה (שאין חיוב מיתה לכהן בעבודת לוי) לא מופיע בו.

מניין אם כן לרמב"ם שהכהן העובד מלאכת לוי מחויב מלקות ורק לוי העובד מלאכת כהן חייב מיתה?

כך אכן השיג הראב"ד וכתב[6]:

והלא כבר נאמר 'ולא ימותו גם הם גם אתם' ובספרי נמי הכי דריש ליה לעונש ולאזהרה.

הרמב"ם אמנם הביא בספר המצוות מכילתא האומרת[7]:

ועל ידי הכהנים במיתה ואין הכהנים על של הלויים אלא בלא תעשה.

הרי שישנו מקור לרמב"ם לצמצם את חיוב המיתה ללוי בלבד אך תמה עליו הכסף משנה וכתב:

ואיני יודע למה דחה ברייתא השנויה בתלמוד וסמך על ברייתא השנויה במכילתא[8].

הכסף משנה שם ביאר בדוחק את דברי הרמב"ם בספרי ואף אם מקבלים ישובו שלכולי עלמא שם אין מיתה לכהן עדיין נשארה התמיהה מדוע לדחות את הגמרא?

אף יישובו בספרי עצמו נדחה על ידי האבן האזל שנשאר בתמיהה על הכסף משנה.

בעל האבן האזל וקדם לו האור שמח הציעו לחלק שהגמרא דיברה על זמן המשכן וכן גם הספרי, והספרי זוטא מוסיף שבזמן המקדש אין אלא לא תעשה והרמב"ם דיבר על זמן המקדש.

והנה מלבד הקושי לשנות לגירסה שכזו בספרי זוטא (שאצלנו הגירסה היא "אף לא בלא תעשה" ומשמע שמותר לכתחילה), הרי שסגנון אביי "נקטינן" משמע שזו הוראת הלכה

---

[5] קרח קט"ז.

[6] הל' כלי המקדש פ"ג הי"א.

[7] ומובא הדבר בספרי זוטא (המכונה לעיתים גם כן מכילתא) לפרשת קורח פסקה ג'.

[8] עיין בכסף משנה שמשנה בספרי זוטא את הגרסא להיות כגמרא וכספרי שמשמע מהם בפשטות שאף הכהנים במיתה בניגוד לפסק הרמב"ם.

למעשה ולא רק תאור על זמן המשכן. על כן מה שאומר הגאון הרב איסר זלמן מלצר זצ"ל שהרמב"ם השמיט את מה שהיה "מאי דהווה הווה" ועל כן לא פסק כגמרא בענ"ד תמוה, שכן הלשון של אביי לא נראית כמתייחסת למאי דהווה. לאור זאת נלע"ד שיישוב זה קשה ברמב"ם.

ב.

כתב הרמב"ם[9]:

הכהנים הובדלו מכלל הלויים לעבודת הקרבנות.

לאור זאת היה ניתן ליישב ולומר שהלוי איננו כהן, אך מהכהן לא הועתקה קדושת לוי[10] אלא שהובדל הוא משאר שבטו גם לעבודת הקרבנות.

לאור זאת יש לומר שהלוי שעובד עבודת כהן הרי הוא "כזר" ועל כן חייב מיתה, אך כהן איננו "זר" בעבודת לוי אלא רק שאין זו עבודתו, ולעבוד עבודה שאין זו היא עבודתו זהו לאו בלבד[11].

אמנם ישוב זה בראיה ראשונה נראה שאיננו נכון.

הנה בגמרא בערכין נחלקו מביאי סתימת הגמרא ואביי ביחס ללוי שעבד בעבודת לוי אחר ופסק אביי "נקטינן משורר ששיער בשל חבירו במיתה". פה בוודאי אין כל כניסה לגדרי הכהונה ובכל אופן יש חיוב מיתה, וכמו פסק הרמב"ם בהלכה הנזכרת.

נמצאנו למדים שסידור עבודות המקדש כל אחד לתפקידו, זהו החיוב שהעובר עליו חייב מיתה. אם כן, לא מיושב עדיין מדוע כהן שפלש לתפקיד לוי (ובוודאי שאין זהו תפקיד המיועד לכהן) לא יתחייב במיתה לשיטת הרמב"ם.

נקודה נוספת שצריכים אנו לברר היא מדוע אצל הלויים ישנה חלוקה וכל לוי ראוי דווקא לעבודה מסוימת ואסור באיסור חמור בעבודת זולתו, דבר שלא קיים אצל הכהנים

---

[9] הל' כלי המקדש פ"ד ה"א.

[10] עיין יבמות פו ע"ב "בעשרים וארבעה מקומות נקראו כהנים לויים" ובבכורות מז ע"א ובתוספות שם ד"ה "אלא".

[11] הבנה זו ביארנו בפרק "קדושת ופדיון בכור" (אות ה') כי נחלקו בה הרמב"ם והראב"ד, ומתאים ליישב את הרמב"ם לשיטתו כנגד הראב"ד לשיטתו.

שאצלם כל כהן ראוי לכל העבודות התלויות בכהן הדיוט[12], והחלוקה באה על ידי גורל ולא על ידי הגדרת אופי מלאכה הראויה לכל כהן בפני עצמו?

נראה שאופי שונה ישנו להבדלה של הלויים מתוך ישראל ולהבדלה של הכהנים מתוך הלויים.

בהבדלת הלויים נאמר[13]:

> וידבר ה' אל משה לאמר. קח את הלויים מתוך בני ישראל וטיהרת אותם. וכה תעשה להם לטהרם הזה עליהם מי חטאת והעבירו תער על כל בשרם וכבסו בגדיהם והיטהרו.

הבדלת הלויים באה כטהרה מטומאה ובכך יובדלו לה' וכסיום התיאור[14]:

> והעמדת את הלויים לפני אהרן ולפני בניו והנפת אותם תנופה לה'. והבדלת את הלויים מתוך בני ישראל והיו לי הלויים.

הלויים הובדלו לעבודתו יתברך ולהיות משרתיו, ועל כן זקוקים הם לטהרה וליעוד לצורך עבודת ה'.

שונה היא הבדלת הכהנים וכך מתואר בפרשת צו[15]:

> ויקח משה משמן המשחה ומן הדם אשר על המזבח ויז על אהרן על בגדיו ועל בניו ועל בגדי בניו אתו ויקדש את אהרן ואת בגדיו ואת בניו ואת בגדי בניו איתו.

אצל הכהנים מוצאים אנו הזיה משמן המשחה ותהליך של הקדשה ולא רק טהרה מטומאה. נמצאנו למדים שהלוי לא הוקדש לעבודה כמו הכהן. אף על פי כן אף עבודת הלוי נקראת עבודת קודש כדברי הגמרא בערכין שם:

> מה אתם בעבודת מזבח אף הם בעבודת מזבח.

---

[12] אמנם בספרי זוטא שם מובא שהכהנים מוזהרים זה על ידי זה, וכן פסק החינוך (מצווה שפט) וכתב: "ומן הדומה כי כהן שסייע במלאכת חברו הכהן גם כן במיתה", אך בגמרא בערכין לא מצינו זכר לכך וכן לא בספרי. אדרבא, מצינו את הפייסות במקדש! בעל האבן האזל בהלכה הנזכרת ביאר כי הספרי זוטא מתייחס רק לזמן המשכן ולא למקדש אמנם לא מצינו זכר לחילוק זה בספרי זוטא אלא ביחס שבין הכהנים לעבודת הלויים. הרב שאול חיים הורביץ זצ"ל בהוצאתו של הספרי באר שכוונת הספרי הוא ליחס שבין כהן גדול לכהן הדיוט, וזאת מכך שפסוק זה נאמר לאהרן הכהן וצריך עיון בהבנת הספרי זוטא.. בכל אופן בוודאי שברמב"ם כפשט הגמרא לא מצאנו כל זכר לאיסור שכזה.

[13] במדבר ח', ה' - ז'.

[14] שם י"ג – י"ד.

[15] ויקרא ח', ל'.

כיצד אם כן ניגשים הם לעבודות אלו ללא הקדשה?
מסתבר אם כן כי הבדלת הלויים הייתה אך ורק לצורך ביצוע העבודה, בעוד שהכהנים נתקדשו להיות חלק ממערכת המקדש[16].
על כן, כיון שלא התקדשו הלויים להיות חלק מהמקדש אלא כגורם חיצוני שהותר לו לעבוד בו, לא הובדלו הם לכל העבודות שבמקדש. כל לוי הובדל רק לצורך עבודה מסוימת, ובכך יישאר האפיון של חיצוניותו של הלוי ממערכת המקדש.
שונה הוא הכהן שנתקדש בהזיית שמן המשחה להיות כחלק מהמקדש (כפי שאף על המשכן הוזה משמן המשחה ובכך נתקדש[17]), ואם כן אין לכהן דין של זרות בכל עבודות המקדש (שאינן דורשות כהן גדול).

ג.

נראה שלאור זאת מובן החילוק שבין הכהנים ללויים.
עבודת הלוי במהותה מתאימה דווקא ללויים, ועל כן נאסרה על הכהנים כפי שנאסרה על הלויים שיועדו למלאכת לויים שונה. אמנם לוי העובר על ציווי זה הרי הוא כזר שעובד במקדש ועל כן חייב מיתה, אך כהן לעולם לא יהיה כזר גמור במקדש כשעובד הוא בבגדיו ובמצב הראוי לעבודה. על כן איסור העבודה בעבודה שאינה מתאימה לכהנים זהו רק לאו ולא מחויבים בו מיתה כבאיסור זרות.
שונות הן עבודות הכהנים המתאימות לאופי של הנושאים בגופם את קדושת המקדש, שלא שייך לחלק בהם בין עובד עבודה שכזו או אחרת. כל זאת כיון שייעוד הכהנים לעבודתם נובע מהקדשתם לרמה הרוחנית של המקדש המזקיק את עבודת הכהונה, ומצד המקדש עצמו כל העבודות הנם חלק מקדושת הכהנים. כל שזקוקים הכהנים בפועל הוא לחלק ביניהם את המלאכות, אך לא כחלוקה המנתקת כהן מהיכולת לעבוד את עבודת רעהו הכהן[18].

---

[16] בדברינו בעניין "קדושת ופדיון בכור" (אות ה') ביארנו גם כן עניין זה וניתן להרחיב בדברינו שם.

[17] ויקרא ח', י'.

[18] את משמעות החלוקה למשמרות ביארנו בעז"ה בפרק "משמרות הכהונה".

הכהן אכן הוא גם לוי וממילא אין לו "זרות" בעניין שבט לוי. כל שחסר לכהן בעבודת לוי הוא רק הייעוד לעבודה בתחום העבודות החיצוניות לעבודת הקרבנות, שבהן אין קדושת המקדש פועלת אלא ייעוד וטהרת אדם לעבודה.

מסתבר אם כן שאיסור זהה עובר הכהן העובד בעבודת לוי, וכן לוי העובד בעבודת הכהן – עבודה ללא בחירה אלוהית המתאימה לאופי עבודה זו. רק בענישה ישנו שוני שכן חומרת הזרות (המצויה בעבודת הלוי את העבודות שלא יועד להן) גבוהה מחומרת חוסר הייעוד לעבודה.

לאור דברינו מובן מדוע מנה הרמב"ם את שני האיסורים כמצווה אחת, ומדוע הצמידה והשוותה התורה את שני האיסורים, שזהו המקור למניין הרמב"ם כדברי הרדב"ז.

מתוך ביאורנו את מניין המצוות לרמב"ם, נראה שיתבארו גם כן דברי הגמרא בשיטתו.

החידוש הגדול בדברי הרמב"ם כהערת הרדב"ז הוא שאף על פי שחומרות האיסורים של הכהן לעבוד עבודת לוי ושל הלוי לעבוד עבודה שאיננה שלו שונה, בכל אופן מדובר ביסוד אחת ובמצווה אחת.

הרמב"ם מתוך רצונו להוכיח כי מדובר במצווה אחת כתב בספר המצוות:

> ואחרי כן שב ודיבר אל הכהנים ואמר 'ולא ימותו גם הם גם אתם'. רוצה בזה שאתם גם כן כמוהם כי כמו שהזהרתים מעשות עבודתכם והוא כלי המקדש והמזבח גם אתם מוזהרים מעשות עבודתם.

הרי שהבין הרמב"ם כי ההשוואה באה רק לגבי האיסור שלא מצד הזרות של הלויים בעבודת הכהנים, אלא איסור לא לעבוד בעבודה שאינה מיועדת לעובד.

שונה הדבר לגבי הענישה:

איסור זה לא כלל את פן הזרות שנשאר ללויים. על כן, עונשם באם ייגשו לעבודות שלא הוכנו אליהן אין זהו מגדר האיסור המשותף ללויים ולכהנים. איסור זה הוא איסור בגדרי זרות בעבודות המקדש ולא איסור במערכת הזרות של האנשים.

נראה שכך גם כן הבין הרמב"ם לאור הספרי את הגמרא בערכין וזו לשונה:

> 'ולא ימותו גם הם גם אתם' אתם בשלהם והם בשלכם במיתה הם בשלהם אינם במיתה אלא באזהרה. אמר אביי נקטינן משורר ששיער בשל חברו במיתה שנאמר 'והחונים לפני המשכן קדמה לפני אוהל מועד וגו' והזר הקרב יומת'. מאי זר? אילימא זר ממש הכתיב חדא זימנא אלא זר דאותה עבודה.

הגמרא רצתה להוכיח שאף עבודת הלויים קרויה עבודה וזהו נושא הסוגיה שם:

> אף הם בעבודת מזבח.

לצורך כך הביאה הגמרא שכהנים אסורים בעבודתם אך לא התייחסה לענישה אלא ביחס ללויים

הם בשלכם במיתה, הם בשלהם אינן במיתה, משורר ששיער בשל חברו במיתה.

ואילו ביחס לכהנים כל שנאמר הוא:

אתם בשלהם

ולא נאמר:

אתם בשלהם במיתה.

אכן ניתן להבין גם כן באופן שישנו רצף:

אתם בשלהם (וכן) הם בשלכם במיתה.

אמנם נראה שהספרי זוטא הוא שגרם לרמב"ם להבין אף בגמרא כהבנה הראשונה שהבאנו. לפיכך בכדי להוכיח הבנה זו ציטט הוא בספר המצוות את הספרי זוטא (=מכילתא).

נראה שבולט הדבר גם בדברי אביי שחילק בין הזרות של האנשים "זר ממש" לבין "זר דאותה עבודה".

הרי הלוי הינו "זר ממש" אצל עבודת הכהנים, ואם כן לא לשם כך באה דרשת הפסוק אלא לברר את הזרות מהסוג השני "זר דאותה עבודה". זרות זו לא תחייב מיתה את הכהן שכן אף על פי שאין לו יעוד לעבודה של הלוי, אך גם אין לו את הזרות שהרי הכהן הינו מוקדש לכל עבודות המקדש. לא בכדי הביא אביי דוגמה דווקא מלוי העובד עבודת לוי אחר ולא הביא כהן שעובד בעבודת חבירו. כל זאת לאור לימוד הספרי זוטא שנתן הבנה שכזו אף בגמרא כפי שביארנו לפי הרמב"ם.

ביאורנו בגמרא על פי הרמב"ם הינו בניסיון ליישב את הרמב"ם עם הגירסה שבפנינו. אמנם רבנו חיים בן עטר זצ"ל בפירושו אור החיים על התורה[19] הקשה מספר קושיות על הגמרא ומתוך כך הוכיח כי הגירסה שבפנינו משובשת וכך הקשה על הגירסה שבפנינו:

א. הגמרא שם הקשתה על אביי שסבר שמשורר ששיער במיתה בזו הלשון: "מיתיבי משורר ששיער אינם במיתה אלא באזהרה", ותמוה מדוע להביא ברייתא נוספת אחרי שהברייתא הראשונה נאמר בה גם "הם בשלהם אינם במיתה"?

ב. כיצד למדו שהלוי בעבודת לוי אינו אלא באזהרה? הרי אם מרבים אנו את הלוי בעבודת לוי כמו כהן בעבודת לוי אזי עונשו צריך להיות כמותו (שהרי מנין לחלק

[19] במדבר י"ח, ג'.

בניהם), ואם אנו לא לומדים מהכהן שעובד בעבודת לוי אזי מנין שלוי שעבד עבודת לוי אחר באזהרה?

על כן שינה האור החיים את הגירסה.

במקום לגרוס:

'גם הם גם אתם' אתם בשלהם והם בשלכם במיתה הם בשלהם אינן במיתה אלא באזהרה

יש לגרוס:

'גם הם גם אתם' אתם בשלהם והם בשלכם[20] הם בשלכם במיתה אתם בשלהם אינם במיתה אלא באזהרה.

בגירסה שכזו מובן שאין בברייתא זו כל התייחסות למשורר ששיער אלא רק על כהנים בעבודת לויים ולהפך. על כן היה צורך להקשות על אביי מברייתא שונה. לפי גירסת הברייתא הראשונה שנפסקה להלכה באופן שביאר רבנו חיים בן עטר זצ"ל, אף מפשט הגמרא ולא רק בעזרת הספרי מתבארים היטב דברי הרמב"ם.

ד.

בדברינו מתבארות סתירות הקיימות לכאורה ברמב"ם.

הרמב"ם בספר המצוות ציטט את הפסוק[21] "איש איש על עבודתו ואל משאו", וכתב שזו אזהרה הן ללויים שלא יעבדו בעבודת הכהנים והן לכהנים שלא יעבדו בעבודת הלויים.

לעומת זאת בהלכות כלי המקדש הביא הרמב"ם פסוק זה רק ביחס לאיסור הלוי לעבוד בעבודת לוי אחר וזו לשונו[22]:

וכן הלויים עצמם מוזהרים שלא יסייע המשורר לשוער ולא השוער למשורר שנאמר 'איש איש על עבודתו ואל משאו'.

---

[20] התוספת "הם בשלכם" טוען האור החיים שהושמטה על ידי המדפיס בראותו את המילים "והם בשלכם הם בשלכם" בצמידות, וחשב שמדובר בכפילות והשמיט מילים אלו. כל זאת בלא ידיעה שצמד המילים הראשון מתייחס לדרישת האיסור מהפסוק, והצמד השני על הענישה שלא על כך דובר בפסוק שכן זהו דין מכל דיני הזרות שבמקדש.

[21] במדבר ד', י"ט.

[22] פ"ג הל' י'.

את האזהרה ללוי שלא יעבוד כעבודת כהן הביא הרמב"ם[23] מהפסוק[24] "אך אל כלי הקודש ואל המזבח לא יקרבו ולא ימותו", לעומת ספר המצוות שבו פסוק זה מצווה רק את המקור לענישה ולא לאזהרה.

את האזהרה לכהן שיעבוד בעבודת לוי הביא הרמב"ם בהלכות כלי המקדש[25] מהמילים "גם הם גם אתם", ובספר המצוות מהוות מילים אלו מקור לענישה ולא לאזהרה.

את האזהרה מספר המצוות ללויים שלא יעבדו בעבודת לויים הביא הרמב"ם כספרי את המילים "גם הם"[26].

מהו היסוד לשינויים הללו?

ראינו כי בספר המצוות מטרת הרמב"ם הייתה להראות כי יסוד משותף עומד ביסוד האיסור של הלוי ושל הכהן, ולפיכך מנאם כמצווה אחת. על כן הביא הרמב"ם לשניהם את הפסוק "על עבודתו ואל משאו" המראה את המצווה מצד המקדש שכל אחד יעבוד בעבודתו, ויסוד זה משותף גם לכהן וגם ללוי.

אמנם הענישה שונה אצל הכהן ואצל הלוי, על כן בלאו ללויים ישנה הדגשה לא להתקרב אל כלי הקודש מטעם היותם זרים. לכן בענישה ציטט הרמב"ם את הפסוק "אך אל כלי הקודש ואל המזבח לא יקרבו ולא ימותו". לכהנים לעומתם ישנו יסוד השוואה ללויים כפי שביארנו, ועל כן מקור הלאו שלהם הוא יסוד ההשוואה "גם הם גם אתם".

באופי שונה נכתבו הדברים בהלכות כלי המקדש:

הפן המעשי של הגדרת המצוות הוא המשמעותי מטעם היות הגדרות בספר ההלכות. על כן אף האזהרה באה באופן המיוחד לכל אחד: ללויים בפן המעשי יש להם זרות בעבודת הכהנים ולפיכך ציטט הרמב"ם ביחס ללויים את הפסוק "אך אל כלי הקודש ואל המזבח לא יקרבו".

---

[23] שם פ"ג ה"ט.

[24] במדבר י"ח, ג'.

[25] פ"ג הל' י'.

[26] על פי גירסת כתב יד רומי בספרי וכן שינה מדעתו הכסף משנה (בסוף הל' יא') וכן שינו הגר"א והמלבי"ם. לגירסה המצויה בידנו הן בספרי והן ברמב"ם "גם אתם" כתב האור החיים הקדוש (במדבר י"ח, ג') שדרשו את המילה "גם" לרבות אצל הלויים על אף שהמונח "אתם" מתייחס לכהנים, שהרי אין לרמב"ם איסור עבודה בעבודה בין הכהנים כפי שביארנו לעיל.

לעומת זאת לעבודת הלויים בלויים אחרים לא הובאה ההשוואה לכהנים בעבודת לויים (שהרי אינם זרים בה), ועל כן הובא הציווי "איש איש על עבודתו ואל משאו" המראה את חוסר השייכות של הלוי בעבודת רעהו[27].

נראה שדברינו המגדירים את הכהן כחלק מהמקדש[28] דבר שלא קיים אצל הלוי שרק הופרש לצורך עבודתו, מצויים בדברי רבותינו במדרש[29]:

> מכל הארצות בחר הקב"ה בארץ ישראל ומארץ ישראל בחר בבית המקדש ומבית המקדש לא בחר אלא בבית קדשי הקודשים. כך בחר הקב"ה בישראל ומישראל לא בחר אלא בשבט לוי ומשבט לוי בחר באהרן (וכל הכהנים עמו[30]) שנאמר 'ובחור אותו מכל שבטי ישראל' – תרומה לצד (לכהנים) והמעשר לצד (ללויים) לכך נאמר 'אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך'.

הלויים מושווים הם לחצרות המקדש "אשרי תבחר ישכון חצריך". אין הם חלק מהמקדש עצמו ורק שוכנים בו לצורך עבודתם.

אמנם הכהנים מדומים לבית קדשי הקודשים "קדוש היכלך[31]", שהוא השיא בקדושת המקדש. להם נאמר הפסוק המקושר לאהרן הכהן הגדול העומד בראש הכהנים ונכנס לקודש הקודשים כדברי הנביא[32]:

---

[27] באופן זה אין צורך לומר כמו המנחת חינוך (מצווה שפ"ט) שישנם שני איסורים ללויים בעבודת כהנים שבעבודה תמה (זריקה הקטרה הקרבה וניסוך) הרי הוא כזר כפי שישראל זר, ורק בעבודה שאינה תמה חל האיסור עליו אנו דנים דבר שלא מצאנו בדברי הרמב"ם כל איזכור לכך. לדברינו מדובר על אותו איסור הזרות שקיים אצל כל מי שאיננו כהן. לדברינו ניתן לומר שישראל שהינו זר באם יעבוד עבודת לוי יתחייב מיתה בקל וחומר מלוי אחר, ולא כפי שנדחק המנחת חינוך לומר שאין איסור זה חל עליו כלל.

[28] בדברינו על המשמרות, הראנו כי הקדשה זו באה לידי ביטוי בזמן המשמרת. לאור כך ניתן היה לומר כי לא במשמרתו יחולו אף על הכהן חומרות הלוי העובד במשמרת כהן, ויתחייב מיתה בעבודה לא לו (וכך הציעו המהדירים של ספר מנחת חינוך בהוצאת מכון ירושלים לבאר את כוונת החינוך). ברמב"ם כיון שלא מצינו הגדרה שכזו, ניתן לומר כי הכהן מוכן מיום חינכו לקדושת המקדש בכח, ולפועל באה ההכנה רק במשמרתו. הקדושה בכח על הכהן יוצרת היא לו איסורים שאינם קיימים בלוי (כגון להיטמא) במשך כל השנה, ומראים הם שאיננו זר לחלוטין. על כן אין דינו לשיטת הרמב"ם אף שלא בזמן משמרתו כמו לוי.

[29] שמות רבה ל"ז, ד'.

[30] ראה במדבר רבה ג', ד'.

[31] זו היא סיומת הפסוק (תהילים ס"ה, ה') שנדרש במדרש.

[32] שמו"א ב', כ"ח.

ובחור אותו מכל שבטי ישראל לי לכהן על מזבחי להקטיר קטורת לשאת אפוד לפני.

קדושת המקדש החלה על הכהנים בעבודתם ועבודת המקדש והחלה על הלויים בעבודתיהם, יחד מגלות את קדושת שבט לוי אשר נבחן ונמצא כשר לעבודתו יתברך כעדות התורה[33]:

וללוי אמר תומיך ואוריך לאיש חסידך אשר ניסיתו במסה תריבהו על מי מריבה - די ניסתוהו בנסתא והווה שלים בחנתוהי על מי מצוותא ואישתכח מהימן.

[33] דברים ל"ג, ח' ותרגום אונקלוס שם.